

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

**ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ:
НАУКОВО-ПРАКТИЧНИЙ ВИМІР
В УМОВАХ ВОЄННИХ ВИКЛИКІВ**

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 26 квітня 2024 року

Одеса
«Фенікс»
2024

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 15.05.2024 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: науково-практичний вимір в умовах воєнних викликів** : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 26 квітня 2024 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2024. – 1000 с.
ISBN 978-617-8430-05-4

У збірнику відображено наукові напрацювання вчених, практиків, військовослужбовців у теоретичній та емпіричній площині у сферах філософських основ, загальної теорії та історичних досліджень держави і права, актуальних проблем світових соціально-політичних процесів, соціології та психології в умовах повномасштабного військового вторгнення. Висвітлено питання загроз національній безпеці в їх конституційному вимірі у рамках міжнародного та європейського права, трудового права та права соціального забезпечення, земельного, аграрного та екологічного права, пов'язані з функціонуванням економіки та підприємництва в умовах європейського вибору України. Розглянуто проблеми інформатизації та цифровізації суспільства, захисту інформації та кібербезпеки в умовах військового вторгнення, питання методики викладання іноземних мов, теорії та практики перекладу, проблеми лінгвістики та журналістики. Відображено наукові напрацювання у сферах адміністративного права та процесу, фінансового, морського та митного права, організації та вдосконалення судоустрою, прокуратури, інших правоохоронних органів, адвокатури. Висвітлено питання кримінального права, кримінально-процесуальних аспектів кримінального провадження та кримінологічних особливостей протидії злочинності в умовах воєнного стану, криміналістики, судової експертизи, психології та медицини у забезпеченні судочинства, цивільного та сімейного права, інтелектуальної власності та патентної юстиції, цивільного судочинства, господарського права та процесу. Розглянуто актуальні питання діяльності сучасних бібліотек у закладах вищої освіти, фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник розраховано на наукових і науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти, практичних працівників у сферах юридичної, економічної, соціологічної, політологічної, психологічної, філологічної наук, журналістики та кібербезпеки тощо.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)»364»»20»(062.552)

Матеріали видано в авторській редакції

<i>Кузьмін Едуард Едуардович</i> ДО ДИСКУСІЇ ЩОДО НЕОБХІДНОСТІ ПЕРЕОСМИСЛЕННЯ КОНЦЕПЦІЇ «МІЖНАРОДНОГО ПОКАРАННЯ»	189
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна</i> ВИКОРИСТАННЯ СИСТЕМ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ У МІЖНАРОДНИХ ЗБРОЙНИХ КОНФЛІКТАХ	191
<i>Мануїлова Катерина Вікторівна, Рудецька Поліна Андріївна</i> ГЕНОЦИД ЯК ЗЛОЧИН ПРОТИ БЕЗПЕКИ ЛЮДСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ ТА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ	193
<i>Невара Лілія Михайлівна, Колесник Михайло Ігорович</i> ПРАВА ЛЮДИНИ ЧЕТВЕРТОГО ПОКОЛІННЯ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ	195
<i>Невара Лілія Михайлівна, Красник Вікторія Михайлівна</i> ДІЯЛЬНІСТЬ ТОВАРИСТВА ЧЕРВОНОГО ХРЕСТА УКРАЇНИ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ РФ	198
<i>Невара Лілія Михайлівна, Проніна Наталія Ігорівна</i> МІЖНАРОДНО-ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ	200
<i>Невара Лілія Михайлівна, Фесюн Ольга Костянтинівна</i> ПРАВО НА ПОСТМОРТАЛЬНУ РЕПРОДУКЦІЮ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	203
<i>Федорова Тетяна Сергіївна, Дронов Владислав Юрійович</i> МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ	205
<i>Цибульська Ольга Юріївна</i> AROSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	207
<i>Гребенюк Дмитро Олегович</i> ЗАКОНОДАВЧА СПІВПРАЦЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ПАРЛАМЕНТУ З ПАРЛАМЕНТСЬКИМИ ОРГАНАМИ КРАЇН-ЧЛЕНІВ ЄС	209
<i>Бурдюжа Олександр Миколайович</i> НАДАННЯ ГУМАНІТАРНОЇ ДОПОМОГИ В КОНТЕКСТІ УЧАСТІ УКРАЇНИ В МЕХАНІЗМІ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС	211
<i>Галат Владислав Ігорович</i> СУЧАСНІ ВИКЛИКИ І ПЕРСПЕКТИВИ МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ДОГОВОРІВ МІЖНАРОДНОЇ КУПІВЛІ-ПРОДАЖУ ТОВАРІВ В 21 СТОЛІТТІ	213
<i>Джевага-Третякова Світлана Юріївна</i> УМИСЕЛ ЯК ХАРАКТЕРИСТИКА СУБ'ЄКТИВНОЇ СТОРОНИ ВІДМИВАННЯ ГРОШЕЙ ЯК ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО ЗЛОЧИНУ	216
<i>Жакун Маргарита Юріївна</i> ТРАНСФОРМАЦІЯ СТРАТЕГІЇ ЗОВНІШНЬОПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	218
<i>Левченко Ігор Сергійович</i> ПРАВО ВИБОРУ КРАЇНИ ПРИТУЛКУ ВСЕРЕДИНІ ЄС В СВІТЛІ НАПЛИВУ БІЖЕНЦІВ, ВИКЛИКАНОГО АГРЕСІЄЮ ПРОТИ УКРАЇНИ.	221
<i>Луцан Алла Валеріївна</i> ДО ПИТАННЯ СУЧАСНОГО СТАНУ ПРАВ ЖІНОК В САУДІВСЬКІЙ АРАВІЇ.	223
<i>Марченко Дмитро Вікторович</i> СКЛАДНОЩІ ВИБОРУ ЗАСТОСОВАНОГО ПРАВА ТА ФОРМИ ДОГОВОРУ В МІЖНАРОДНОМУ ПРИВАТНОМУ ПРАВІ.	225
<i>Редченко Ярослав Олександрович</i> НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ЛІЦЕНЗУВАННЯ ПОСЛУГ ПОВ'ЯЗАНИХ З РЕАЛІЗАЦІЄЮ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	227
<i>Самойлюк Дмитро Геннадійович</i> ДОКАЗУВАННЯ В МІЖНАРОДНОМУ КРИМІНАЛЬНОМУ ПРАВІ.	229
<i>Чернявський Марк Віталійович</i> ОЦІНКА ВПЛИВУ МИРОТВОРЧИХ ОПЕРАЦІЙ НА ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ МІЖНАРОДНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАПОБІГАННЯ КОНФЛІКТАМ	230
СЕКЦІЯ 6. ТЕОРЕТИЧНІ ТА ПРАКТИЧНІ ПРОБЛЕМИ МОРСЬКОЇ ТА МИТНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	
<i>Кормич Борис Анатолійович</i> ІНСТИТУТ АЕО ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ ПРОБЛЕМ НАБЛИЖЕННЯ МИТНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ПРАВА ЄС . . .	233
<i>Аверочкина Тетяна Володимирівна</i> ДОБРА, ЗАГАЛЬНА ТА ПРИЙНЯТНА МОРСЬКА ПРАКТИКА ЯК ПРАВОВІ КАТЕГОРІЇ.	235
<i>Федотов Олексій Павлович</i> УКРУПНЕННЯ МИТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ.	238

№ 3496-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3496-20?fbclid=IwAR3gzgPNKPGlg2Ru1EnGCUFsQVAD2YiLDvf-lRfDlaL2G4iYFGy5z783KDE#Text>

3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16.01.2003 р. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>

4. Сімейний кодекс України : Закон України від 10.01.2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>

Ключові слова: посмортальна репродукція, неврегульованість законодавством, біоматеріали, кріоконсервування, донор, заповіт, спадщина, право на сім'ю.

Keywords: postmortem reproduction, non-regulation by legislation, biomaterials, cryopreservation, donor, will, inheritance, the right to a family.

Федорова Тетяна Сергіївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

Дронов Владислав Юрійович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних наук*

МІЖНАРОДНИЙ КРИМІНАЛЬНИЙ СУД У МЕХАНІЗМІ ЗАХИСТУ МІЖНАРОДНИХ СТАНДАРТІВ ПРАВ ЛЮДИНИ

Фундаментальні людські цінності, серед яких право на життя і свободу, а також свободу від тортур та нелюдського поводження, наразі порушуватись у багатьох країнах світу, і доволі поширені такі порушення відбуваються під час війни та збройних конфліктів, які самі по собі є найбільшою загрозою для усіх людських цінностей. У таких умовах великого значення для забезпечення міжнародних стандартів прав людини набуває функціонування ефективного механізму їх захисту. Ці стандарти передбачені міжнародними договорами, конвенціями, деклараціями й іншими міжнародними документами та є системою міжнародних норм, принципів, правових і організаційних засобів, умов і вимог, за допомогою яких здійснюється дотримання, забезпечення, охорона і захист прав, свобод і законних інтересів людини. Справедливим є твердження, що «незалежно від наявності або відсутності збройних конфліктів, що зумовлюють скоєння воєнних злочинів, необхідно завжди реалізовувати заходи підтримки, спрямовані на зміцнення довіри та поваги до прав людини, здійснювати моніторинг прав людини та розслідувати їх порушення» [1, с. 275].

Міжнародні стандарти – це норми, які на основі загальновизнаних досягнень сучасної думки зазвичай вважаються правильними із принциповою і практичною точок зору. Міжнародно-правові стандарти у галузі прав людини – це нормативний мінімум, який встановлює належний і необхідний рівень державного визнання (регламентації) та захисту прав і свобод людини. П. М. Рабінович вважає, що «міжнародні стандарти прав людини – це закріплені у міжнародних актах і документах, текстуально уніфіковані й функціонально універсальні (для певних міжнародних об'єднань держав) принципи та норми, які за посередництвом вельми абстрактних, здебільшого оціночних, термінопонять фіксують мінімально необхідний або бажаний зміст чи обсяг прав людини, зумовлювані досягнутим рівнем соціального розвитку та його динамікою, а також встановлюють позитивні обов'язки держав щодо їх забезпечення, охорони й захисту та передбачають за їх порушення санкції політико-юридичного чи політичного характеру» [2, с. 23].

Існує два типи механізмів захисту міжнародних стандартів прав людини: договірний механізм, основою якого є юридично обов'язкові документи чи конвенції з прав людини, наприклад, Комітет з прав людини, Комітет з прав дитини, Європейський суд з прав людини, Міжнародний кримінальний суд, Міжамериканський суд та ін.; недоговірний (позадоговірний) механізм, основою якого є необов'язкові за силою дії документи з прав людини, наприклад, статути міжурядових форумів з прав людини або рішення, ухвалені асамблеєю або представницьким органом відповідного форуму (прикладом регіонального позадоговірного механізму є Європейська комісія проти расизму та нетерпимості при Раді Європи).

Міжнародні стандарти визнають доступ до правосуддя одним із основних прав людини та засіб захисту інших загальновизнаних прав. Повага та захист прав людини можуть бути гарантовані лише за наявності ефективних судових засобів правового захисту. Коли право порушується, доступ до правосуддя має фундаментальне значення для потерпілої сторони та є важливим компонентом верховенства права.

Міжнародне правосуддя, яке представляє Міжнародний кримінальний суд (МКС) – незалежна судова інституція, основний судовий орган у механізмі захисту міжнародних стандартів прав людини, що забезпечує розслідування та притягнення до відповідальності через справедливий судовий розгляд за скоєння найтяжчих міжнародних злочинів, а також виступає стримуючим чинником для потенційних злочинців. Притягуючи до відповідальності та караючи винних, він сигналізує, що порушення прав людини не залишаться безкарними. Крім того, механізми міжнародного кримінального правосуддя зосереджені на відновному правосудді, визнаючи заподіяну шкоду та забезпечуючи правосуддя та відшкодування збитків жертвам.

Порівняння статусу МКС з іншими міжнародними судовими інституціями дає змогу зазначити наступне. МКС є постійно діючою судовою установою, тоді як спеціальні трибунали щодо колишньої Югославії та Руанди були створені в рамках ООН для розгляду конкретних ситуацій та мають лише обмежений мандат та юрисдикцію. МКС, який розглядає справи окремих осіб, також відрізняється від Міжнародного Суду, який є головним судовим органом ООН щодо вирішення спорів між державами. Учасниками Римського статуту, який заснував МКС, наразі є 123 країни.

МКС має юрисдикцію щодо чотирьох категорій найбільш серйозних міжнародних злочинів, серед яких: «геноцид чи намір повністю або частково знищити національну, етнічну, расову чи релігійну групу (розгорнутий опис актів геноциду містить Конвенція про запобігання злочину геноциду та покарання за нього); військові злочини або серйозні порушення законів війни; злочини проти людяності або порушення, скоєні в рамках великомасштабних нападів на цивільне населення, включаючи вбивства, зґвалтування, ув'язнення, рабство та тортури; злочини агресії, застосування чи загрози збройної сили державою проти територіальної цілісності, суверенітету чи політичної незалежності іншої держави, а також порушення Статуту ООН» [3].

Ще одним важливим аспектом діяльності МКС є припинення ним безкарності за скоєння найтяжчих міжнародних злочинів, що сприяє верховенству права, відновлює довіру та перешкоджає повторенню насильства. Він також сприяє розвитку та зміцненню міжнародно-правових норм та стандартів. За допомогою тлумачення та застосування міжнародного права, МКС формує сферу захисту прав людини, що зміцнює загальну основу їх захисту. Принцип взаємодоповнюваності, який передбачає структурний зв'язок МКС та національних юрисдикцій, дозволяє системі Римського статуту просувати боротьбу з безкарністю одночасно на двох рівнях, посилюючи глобальний захист фундаментальних людських цінностей, одночасно поважаючи та підтверджуючи державний суверенітет.

Міжнародне кримінальне правосуддя перетинається з процесами правосуддя перехідного періоду у постконфліктних чи перехідних суспільствах. МКС є платформою для встановлення істини, справедливості, відшкодування збитків та інституційних реформ, сприяючи

примиренню та стабільності. Права людини лежать в основі правосуддя перехідного періоду, яке, по суті, займається великомасштабними та систематичними порушеннями прав людини у країнах, що пережили конфлікти та репресії, забезпечує визнання гідності особистості, усуває порушення та демонструє, що порушники прав людини можуть та будуть притягнуті до відповідальності

Підсумовуючи міркування щодо ролі МКС у механізмі захисту міжнародних стандартів прав людини, зазначимо наступне. МКС, як основна судова установа у механізмі міжнародної кримінальної юстиції, забезпечує їх шляхом притягнення винних до відповідальності, запобігає майбутнім злочинам, відновлює справедливість щодо їх жертв, припиняє безкарність, розвиває правові норми, сприяє міжнародному співробітництву та підтримує процеси правосуддя перехідного періоду, що, своєю чергою, сприяє побудові більш справедливого правопорядку, у якому людина та її права є фундаментальними цінностями.

Список використаних джерел

1. Пилипенко В. П., Слюсарчук Х. Т., Пилипишин П. Б., Бойченко С. В. Порушення прав людини воєнними злочинами: теорія і практика. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2021. Т. 28, № 4. С. 270–278. URL: <http://visnyk.kh.ua/uk/journals/visnik-naprnu-4-2021-r> (дата звернення: 10.03.2024.).
2. Рабінович П. М., Венецька О. Міжнародні стандарти прав людини: загальні ознаки, класифікація. *Вісник Академії правових наук України* : зб. наук. пр. Харків, 2012. № 4. С. 18–28.
3. Римський статут Міжнародного кримінального суду : прийнятий ООН 17.07.1998 р. зі змінами на основі протоколів від 10.11.1998 р., 12.07.1999 р., 30.11.1999 р., 08.05.2000 р., 17.01.2001 р., 16.01.2002 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text (дата звернення: 10.03.2024.).

Ключові слова: Міжнародний кримінальний суд, міжнародна кримінальна юстиція, міжнародні злочини, права людини, міжнародні стандарти.

Keywords: International Criminal Court, international criminal justice, international crimes, human rights, international standards.

Цибульська Ольга Юріївна

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
доцент кафедри міжнародного та європейського права,
кандидат юридичних, доцент, адвокат*

АPOSTILLE VS СУД ЯК СПОСІБ ВИЗНАННЯ РІШЕННЯ ІНОЗЕМНОГО СУДУ В УКРАЇНІ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА

Станом на сьогодні в практичній сфері періодично виникає дискусія щодо легалізації судових рішень іноземних держав в Україні. Не є виключенням й держави, що входять до складу ЄС. Практичний інтерес викликає саме ЄС, адже більшість громадян нашої держави за час повномасштабного вторгнення виїхали саме на зазначену територію. А це, в свою чергу, є чинником збільшення кількості спірних ситуацій, в яких постає питання визнання судових рішень іноземних держав, в тому числі й ЄС, в Україні безпосередньо в сфері міжнародного приватного права.

Так, згідно позиції окремих юристів-практиків в окресленій ситуації необхідно керуватись Конвенцією, що скасовує вимогу легалізації іноземних офіційних документів через консульські установи (далі – Конвенція) [1]. Конвенція була прийнята на Гаазькій конференції